

BESLUT
2013-02-07

Dnr Ö 1-2013

KLAGANDE

Linköpings universitet
Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier (ISV)
581 83 Linköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Regionala etikprövningsnämndens i Linköping, avd. för prövning av övrig forskning, beslut
den 11 december 2012,
dnr 2012/383-31.

SAKEN

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor
(etikprövningslagen)

Projekt: Utbildning för elever inom den sociala ungdomsvården: Etnicitet och genus i
åtgärdsprograms- och vårdplansdokumentation

Regionala etikprövningsnämndens beslut

se Bilaga

Projektet avser bl.a. att belysa om, och i så fall hur, föreställningar om sociala och pedagogiska problem, invandrarskap och kön ges betydelse för ungdomar inom den sociala ungdomsvårdens utbildningsmöjligheter. De i projektet aktuella ungdomarna är placerade i en typ av semiprofessionell fosterbarnsverksamhet kallad "Hem för vård och boende" (HVB). Det empiriska materialet i studien kommer att bestå av kopior av vårdplaner, åtgärdsprogram och individuell utvecklingsplan, där namn och andra uppgifter som skulle kunna identifiera forskningspersonerna för forskargruppen är borttagna. Kopieringen planeras bli utförd av personal på respektive HVB. Forskningsmaterialet kommer att analyseras med kvalitativ metodik som fokuserar på kategoriindelning och hur utbildningsbehov bestäms. Skriftlig information för inhämtande av samtycke har utarbetats för såväl anställda vid HVB som ungdomar och deras vårdnadshavare. Det planeras inte någon direkt kontakt mellan å ena sidan forskare och å andra sidan ungdomarna eller vårdnadshavarna. Information till dessa ges och samtycke inhämtas av personal på HVB.

Den regionala etikprövningsnämnden beslutade att avslå ansökan av följande skäl, som här återges i kort sammanfattning:

1. Projektet är otydligt formulerat och innehåller en rad etiska problem.
2. Projektet bygger på att det är de anställda som förmedlar information om projektet till vårdnadshavare och ungdomar, att de inhämtar deras samtycke samt avidentifierar materialet.
3. Samtycke till ungdomars deltagande i forskningsprojekt av denna typ ska inhämtas från båda vårdnadshavarna liksom från ungdomarna på HVB-hemmen.
4. I ansökan beskrivs förfaringssättet för avidentifiering men man avser att markera HVB-enkäten med ungdomarnas initialer, vilket är olämpligt.

Klaganden har inkommit med kompletterande upplysningar om projektet och dessutom bemött de fyra avslagsskälens sammanfattningsvis enligt följande:

1. Genomförandet av projektet och dataanalys har förtydligats.
2. Det är socialtjänsten - inte personalen på HVB-hemmen - som utformar vårdplanen, det föreligger därför inte det beroende som etikprövningsnämnden invänder mot. Klaganden kan tänka sig att, om det är nödvändigt, modifiera projektgenomförandet endera så att det är annan personal än kontaktpersonen som informerar och inhämtar samtycke, alternativt att forskaren själv gör detta.
3. Informerat samtycke kommer att inhämtas från båda vårdnadshavarna och ungdomen och språket kommer att varar anpassat för mottagarna.
4. Projektet har numera ändrats i enlighet med etikprövningsnämndens påpekanden beträffande initialer och kodlista; vidare så kommer inte något forskningsmaterial att förstöras.

Centrala etikprövningsnämndens bedömning

Projektet planeras bli genomfört så att forskargruppen erhåller kopior av den dokumentation som utgör forskningsmaterialet och att forskarna inte har någon direktkontakt med forskningspersonerna och inte heller kan identifiera dessa. Urvalet av HVB-hem och antalet forskningspersoner är tillräckligt stort för att det inte gärna kan betraktas föreligga en avsevärd risk för s.k. baklängesidentifiering. Riskerna för integritetsintrång eller skador för forskningspersonerna får därför betraktas som mycket små när forskargruppen väl får forskningsmaterialet.

Frågan är då om det medför oacceptabla risker eller andra olägenheter för forskningspersonerna genom att det är deras kontaktpersoner som inhämtar informerat samtycke. Forskargruppen kan, som alternativ till det av dem önskade förfaringssättet härvidlag, tänka sig att informerat samtycke inhämtas endera av annan personal än kontaktpersonen eller att forskaren själv gör detta. Klaganden har klargjort att det är socialtjänsten och inte personalen som upprättar vårdplaner och att den etiska problematik som etikprövningsnämnden nämner beträffande denna del av projektet därför inte gärna kan föreligga. Dessutom är det så att kontaktpersonerna inte ingår i forskargruppen och de har inget personligt intresse av att ungdomarna tackar ja till att delta i studien. Det verkar därför inte heller som att det finns någon risk för otillbörlig påverkan eller beroende mellan kontaktpersoner och forskningspersoner i detta avseende. Nackdelarna, från forskningsetisk synpunkt, med det av forskargruppen önskade förfaringssättet får därför betraktas som små. Det finns därför inte någon anledning att ställa som villkor att det informerade samtycket inhämtas av någon annan person än kontaktpersonerna.

I samband med överklagandet har forskargruppen modifierat projektet så att det står klart att de invändningar den regionala etikprövningsnämnden rest under punkterna 3 och 4 har åtgärdats på ett tillfredsställande sätt.

Klaganden har numera förtydligat hur forskningen planeras bli genomförd mera i detalj och dessutom utvecklat den forskningsteoretiska ansatsen. Det aktuella projektet uppges vara en utveckling och fördjupning av ansvarig forskares avhandlingsarbete. Under sådana förhållanden får det anses stå klart att projektet kommer att kunna ge en kunskapsvinst.

Dnr Ö 1-2013

Enligt 9 § etikprövningslagen får forskning godkännas bara om de risker som den kan medföra för forskningspersoners hälsa, säkerhet och personliga integritet uppvägs av dess vetenskapliga värde. Vid en sammanvägd bedömning finner Centrala etikprövningsnämnden att de risker av sådant slag som projektet kan medföra för forskningspersonerna får betraktas som helt obetydliga, samtidigt som forskningen kan ge en kunskapsvinst. Den ska därför godkännas.

Med ändring av Regionala etikprövningsnämndens i Linköping beslut godkänner Centrala etikprövningsnämnden den forskning som avses med ansökningen.

Centrala etikprövningsnämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Severin Blomstrand, Elisabet Andersson, Kickis Åhré Älgamo, Peter Höglund, Tina Dalianis och Anders Brändström efter föredragning av Peter Höglund. Vid den slutliga handläggningen har dessutom närvarit ersättarna Anitha Bondestam, Elina Mäki-Torkko, Kjell Asplund och Maria Ågren samt chefsjuristen Linda Stridsberg.

På Centrala etikprövningsnämndens vägnar

Severin Blomstrand

Regionala etikprövningsnämnden

i Linköping

Avdelningen för provning av övrig forskning

PROTOKOLLSutdrag

Sammanträdesdatum

2012-12-11

1(2)

Regionala etikprövningsnämnden
i Linköping

2013-01-08

Dnr

CENTRALA
ETIKPRÖVNINGSNÄMNDEN

Ink 2013-01-08

Dnr: 01-2013

Närvarande:

Ledamöter:

Magnus Ekman, kammarrättslagman, ordförande
Göran Collste, professor (*tillämpad etik*), vetenskaplig sekreterare
Bengt Erik Eriksson, professor (*tema kultur och samhälle*)
Ingemar Grandin, docent (*tema kultur och samhälle*)
Kerstin Gynnerstedt, docent (*socialpolitik, socialt arbete*)
Ingeborg Moqvist-Lindberg, universitetslektor (*pedagogik*)
Péter Révay, professor emeritus (*informatik och företagsekonomi inriktad IT*)

Ledamöter som företräder allmänna intressen:

Gunilla Johansson, undersköterska
Madeleine Johansson, företagare
Margaretha Palmér, jämställdhetsdirektör
Nils-Gunnar Wenhov, pastor

Övriga:

Ewa Westny, adm sekr

PUNKT	ÄRENDE	BESLUT
-------	--------	--------

5. Ansökan om etikprövning

Forskningshuvudman: Linköpings universitet

Forskare: , Inst för samhälls- och välfärdsstudier (ISV), Norrköping

Projekt: Utbildning för elever inom den sociala ungdomsvården: Etnicitet och genus i åtgärdsprogram- och vårdplansdokumentation

Dnr 2012/383-31

Föredragande: Bengt Erik Eriksson

Nämnden beslutade avslå ansökan.

Projektet är otydligt formulerat och innehåller en rad etiska problem. Enligt ansökan syftar projektet till att studera föreställningar om ungdomars behov, kön och etnicitet som de framkommer i HVB-hemmens dokumentation men det är oklart hur dessa föreställningar ska identifieras och hur forskaren ska kunna visa hur dessa föreställningar också påverkar vårdens och undervisningens former.

Projektet bygger på att det är de anställda som förmedlar information om projektet till vårdnadshavare och ungdomar, att de inhämtar deras samtycke samt avidentifierar materialet.

Adress:
Regionala etikprövningsnämnden i Linköping
c/o Hälsouniversitetets kansli
Sandbäcksgatan 7
581 83 LINKÖPING
www.epn.se

Kontaktpersoner:
Adm sekr Anna Alexandersson
E-post: anna.alexandersson@linkoping.epn.se
Adm sekr Ewa Westny
E-post: ewa.westny@linkoping.epn.se

Telefon:
010 - 103 70 30
010 - 103 41 42

PUNKT	ÄRENDE	BESLUT
-------	--------	--------

Detta förfarande är problematiskt då de anställda därigenom både blir föremål för undersökningen genom sin medverkan i författandet av vårdplaner och är de som informerar om projektet samt inhämtar samtycke.

Här kan också finnas en beroenderelation mellan anställda och vårdnadshavare/ungdomar som gör förfarandet olämpligt.

Samtycke till ungdomars deltagande i forskningsprojekt av denna typ ska inhämtas från båda vårdnadshavarna liksom från ungdomarna på HVB-hemmen. Språket i informationsbrevens ska vara anpassat till mottagarna och ge adekvat information om projektets syfte och uppläggning.

I ansökan beskrivs förfaringssättet för avidentifiering men man avser att markera HVB-enkäten med ungdomens initialer, vilket är olämpligt. Forskningsmaterial ska inte förstöras efter en studies genomförande.

Hur man överklagar beslutet, se bilaga.

Vid protokollet

Justeras

Ewa Westny

Göran Collste

Magnus Ekman

Utdragsbestyrkan:

Ewa Westny